

УДК 140.8:165.12

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.64.27>

РЕАЛІЗАЦІЯ ТРАНСГУМАНІСТИЧНИХ ПРОЄКТІВ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ ФУНКЦІОНАЛІЗМУ

Ігор Руснак

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
філологічний факультет, кафедра філософії та культурології
вул. Коцюбинського, 2, 58012, м. Чернівці, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-4513-9300>*

У статті здійснено критичний аналіз філософських засад трансгуманізму з фокусом на функціоналістське обґрунтування технологічного вдосконалення людини. Досліджується теоретична спроможність трансгуманізму реалізувати проєкти морфологічної свободи та завантаження свідомості, що спираються на принцип множинної реалізації. Актуальність роботи зумовлена концептуальним розривом між оптимістичними програмними претензіями трансгуманізму та критикою функціоналізму з боку його опонентів. Метою дослідження є аналіз принципової можливості зазначених проєктів у межах функціоналістської парадигми.

Застосовано загальнонаукові методи аналізу, синтезу й абстрагування, які дали змогу запропонувати поняття «роздільна здатність фізичного» для узагальнення проблем, пов'язаних зі структурними рівнями її виникнення. У межах концептуального аналізу уточнено розрізнення між матеріалізмом, фізикалізмом і функціоналізмом. Вказано на недоліки дефініювання окремих категорій, як-от «завантаження свідомості», констатовано критичну залежність трансгуманістичних проєктів не лише від подібних дефініцій, а й від розв'язання важливих філософських проблем, пов'язаних з ідентичністю, емуляцією тощо. Також звертається увага на проблему тілесності, адже переважна більшість трансгуманістів відкидає тіло як щось принципово важливе у зв'язку з прийняттям принципу множинної реалізації. Проаналізовано праці Дж. Пріско, А. Сендберга та Г. Моравека, які використовують функціоналістський підхід для реалізації трансгуманістичних проєктів, і зіставлено їх із критикою Дж. Сірла, який з позицій біологічного натуралізму заперечує можливість реалізації ментального на довільному субстраті. Показано, що проєкти, пов'язані з принципом множинної реалізації, концептуально залежать від функціоналізму, який визначає ментальні стани через їхню каузальну роль, а не реалізацію через субстрат, не редукуючись при цьому до дуалізму. Водночас констатовано, що функціоналізм не надає остаточних відповідей щодо технологічної здійсненості таких проєктів, а також щодо збереження особистої ідентичності та феноменального досвіду в небіологічних системах. У підсумку трансгуманістичні проєкти структуровано крізь призму проблем «функціоналізм – тілесність» як їх логічну можливість та можливість практичної реалізації.

Ключові слова: завантаження свідомості, каузальність, множинна реалізація, морфологічна свобода, роздільна здатність фізичного, свідомість, трансгуманізм, функціоналізм.

Філософська думка на теренах України демонструє динамічний розвиток у напрямі осмислення найсучасніших світоглядних феноменів, серед яких, без сумніву, – трансгуманізм. **Актуальність** дослідження зумовлена стрімким розвитком технологій, що безпосередньо пов'язані з нейронауками, кібернетикою, генетикою та суміжними областями які безпосередньо цікавлять трансгуманізм як філософський напрям – життєву філософію (life philosophy) та дослідницьку галузь [1, с. 4]. Сучасні трансгуманісти здебільшого «проголошують себе матеріалістами, фізикалістами чи функціоналістами» [1, с. 7]. Оскільки трансгуманізм прагне технологічного покращення людини, він значною мірою покладається на

© Руснак І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

функціоналізм, який створює теоретичне обґрунтування принципової можливості ключових трансгуманістичних прагнень, що пов'язані переважно з ідеєю безсмертя (кріоніка чи кібернетика) і ґрунтуються на концепції пластичності тіла людини. Таким чином, дослідження функціоналістського обґрунтування є ключовим актуальним питанням спроможності трансгуманізму на реалізацію своїх ідей. **Мета статті** – дослідження теоретичних положень функціоналізму для з'ясування принципової можливості таких трансгуманістичних проєктів, як морфологічна свобода (*morphological freedom*) і завантаження свідомості (*mind uploading*)¹ завдяки принципу «множинної реалізації» (*multiple realizability*). Саме цей принцип, який є ключовим для функціоналізму, дає змогу припускати можливість небіологічної реалізації функціонально-каузальної організації, необхідної для свідомості, що лежить в основі ідей морфологічної свободи, завантаження свідомості, а також створення загального штучного інтелекту (AGI). Водночас сам по собі функціоналізм не гарантує ані технологічної здійсненності таких проєктів, ані збереження особистої ідентичності чи феноменальної свідомості, залишаючи ці питання відкритими для подальшого філософського та міждисциплінарного аналізу. **Об'єктом** дослідження є трансгуманістична парадигма, **предметом** – потенціал функціоналізму в межах реалізації трансгуманістичних проєктів завантаження свідомості та морфологічної свободи.

Аналіз джерельної бази дає можливість констатувати, що в українському академічному просторі трансгуманізм досліджений досить ґрунтовно, однак фокус досліджень зміщено в бік аналізу фундаментальної оцінки природи людини, етичних викликів та перспектив, пов'язаних із впровадженням трансгуманістичних проєктів. Вагомий внесок у дослідження трансгуманізму зробили: Л. Гоц [2–4], яка досліджує історичні витоки, дефініції та концептуальні засади трансгуманізму, а також А. Горбатюк [5], який аналізує трансгуманістичні прагнення та їхню динаміку в контексті культурно-антропологічної парадигми. Функціоналістський підхід у філософії свідомості, який є базовим для трансгуманізму, в українській науковій спільноті досліджується переважно з позицій аналітичної філософії. Зокрема, А. Лактіонова [6] аналізує загальні принципи та методологічні проблеми природи свідомості, а також її співвідношення з фізичним. А. Синиця в дисертаційному дослідженні «Прагматико-когнітивна інтерпретація сучасної аналітичної філософії» [7] детально аналізує функціоналізм, його структуру та здійснює глибокий аналіз критичних публікацій, що з ним пов'язані. Д. Сепетий здійснює критичний аналіз функціоналізму, розглядає його як «найвпливовіший сучасний напрям матеріалізму» [8, с. 67]. Однак в українському академічному просторі бракує комплексних досліджень, що аналізують перспективи застосування важливих філософських концепцій, як-от функціоналізм, у межах трансгуманістичної парадигми. Ця стаття покликана принаймні частково заповнити цю лауну і продемонструвати перспективність такого напрямку досліджень. Стаття спирається на праці трансгуманістів: Дж. Пріско, А. Сендберга та Г. Моравека, а також їх критиків – Дж. Сірл, Х. Х. Сангуїнетті, Р. Соуза.

Виклад основного матеріалу. Така розвідка потребує категоріальної однозначності. Фізикалізм на онтологічному рівні проголошує тезу – все, що існує, є фізичним або повністю ним визначається, що зазвичай формалізується через тезу супервентності. Під функціоналізмом слід розуміти позицію, згідно з якою ментальні стани визначаються

¹ Слово *mind* тут перекладено як «свідомість», оскільки семантичне поле поняття *mind* охоплює свідомі стани, ментальні процеси, інтенціональність тощо і є значно ширшим українського відповідника «розум» (*reason* чи *intellect*). Оскільки поняття *mind uploading* передбачає перенесення всіх ментальних станів, збереження ідентичності особистості, відтворення пам'яті та свідомого досвіду, відповідник «завантаження свідомості» є найбільш коректним.

свою каузальною (функціональною) роллю у фізичній системі (людське тіло), а не матеріальним субстратом, на базі якого вони реалізуються. Таким чином, логічно можливим є припущення, що та сама функція, наприклад свідомість, може бути реалізована не лише в біологічній системі «тіло – мозок²» (множинна реалізація).

Джуліо Пріско визначає поняття «завантаження свідомості» як «перенесення людського розуму, спогадів, особистості та «я» (яким би не було «я») на нові високопродуктивні субстрати» [9, с. 235]. Цю технологію він розглядає в контексті трансцендентної інженерії як необхідну, проте недостатню умову безсмертя людини. На нашу думку, дефініція не чітко підходить до логічного розподілу понять, оскільки «розум», «спогади», «особистість» та «я» розуміються в ньому на одному рівні загальності. Хоч насправді це різні рівні опису, які мають різні порогові рівні збереження. Визначення також вказує на очевидні проблеми з ідентифікацією «я», оскільки про «я» тут йдеться як про суб'єктивний центр досвіду, це і є ключовою проблемою: перед тим як щось переносити, потрібно знати, що це таке. Це визначення не гарантує, що подібне технічне відтворення інформації є саме «перенесенням», а не створенням нової копії чи взагалі нового суб'єкта. У такому разі безсмертя може не дорівнювати виживанню (збереженню конкретної ідентичності). Отже, надії трансгуманістів на цифрове безсмертя пов'язані не просто з технологічним втіленням (технологіями сканування мозку, інтерфейсами та фізичними системами, за допомогою яких можна його емулювати), а й із відповіддю на питання: що саме здатне гарантувати нам «перенесення»? Це виступає варіацією вже класичного мисленнєвого експерименту з телепортом. Ще одним критичним моментом, однак уже інженерного характеру, є енергоефективність мозку людини і на цей момент – значні витрати енергії, які було екстрапольовано під час розрахунку роботи його емуляції. На нашу думку, архітектура сучасних комп'ютерів не залишає шансів на подібну емуляцію, однак не здається непереборною інженерною проблемою.

Використання функціоналізму в межах трансгуманістичної парадигми, попри оптимізм щодо цілепокладання, постає перед значними труднощами. Вони зумовлені широким спектром теоретичних і прикладних критичних зауважень – як до самого функціоналізму, так і до аксіологічних аспектів трансгуманізму. Зокрема, йдеться про: аргумент суб'єктивності Т. Нагеля («What it is like to be...»), квалітативні стани Ф. Джексона, проблему феноменальних станів свідомості Н. Блока, критику незалежності синтаксису від семантики та позицію біологічного натуралізму Дж. Серля. Крім того, важливими є «складна проблема свідомості» Д. Чалмерса, проблема континуїтету особистості С. Шумейкера та концепція виникнення досвіду через втілення (embodiment) Е. Томпсона.

Надзвичайно важливим залишається питання, що пов'язане з актуалізацією тіла й тілесності у контексті mind uploading. Адже якщо цілком можливо логічно мислити AGI, який демонструватиме притаманні людині чи принаймні такі, які відповідатимуть бажаним критеріям, патерни поведінки, то у випадку з mind uploading відкритим залишається актуальність всієї сенсорної системи, включно з можливістю відчувати себе у просторі як конкретно втілений суб'єкт, для функціонування повноцінної особистості. Якщо припустити, що тіло таке ж актуальне для людської ідентичності (у чому переконані сучасні психологічні напрями), як і правильно відтворені нейронні структури, то вже на цьому етапі до проблем, пов'язаних з mind uploading, додається потреба в симуляції (емуляції) тіла і, найімовірніше, потреба у створенні віртуального середовища для його існування і взаємодії із

² Мозок, звісно, також є частиною матеріального тіла. Цим зіставленням ми хочемо показати його фундаментальність у контексті функціонального творення свідомості та підкреслити його значення для прагнень трансгуманістів, пов'язаних із питаннями морфологічної свободи. Зрештою, для більшості трансгуманістів тіло є вторинним і не розглядається як необхідна умова свідомості.

зовнішніми відносно відчуття власної самості об'єктами. Критики трансгуманізму зазначають, що його прибічники спираються на механістичний дискурс, адже розглядають тіло як набір механістичних частин, якими можна маніпулювати [10, с. 21]. Таким чином тіло як складна система зворотного зв'язку та необхідна умова психічних станів редукується до рівня «контейнера», який у будь-який час можна замінити іншим, можливо, таким, що значно відрізняється від біологічного не лише в контексті матеріалу, а й в контексті функціоналу. Подібний підхід викликає критичні зауваження в спектрі від релігійного фундаменталізму до сциентистських теорій, які розглядають тіло важливою умовою набуття досвіду (наприклад, теорія складних систем, енактивізм тощо). Як зазначає Х. Х. Сангуїнеті, у класичних теоріях свідомості «переважно домінує ізоляціоністський погляд на розум. Така перспектива типова для дуалізму, матеріалізму та функціоналізму різко контрастує з енактивізмом, який наголошує на активних стосунках тілесних агентів або людей з навколишнім середовищем чи світом. Енактивізм відкидає репрезентативний погляд на мозок, який, перш за все, зосереджений на власних станах та суб'єктивних уявленнях. Мозок важливий, але його не можна розглядати як центр, наділений когнітивними здібностями, який просто створює світ. Мозок є частиною організму, який розглядають як складну систему, а свідомість є не лише функцією мозку, але й аспектом усього тіла (втільений розум)» [11].

Поняття морфологічної свободи (*morphological freedom*) можна вважати центральним у разі обговорення тілесності. Морфологічна свобода визначається як «право змінювати та вдосконалювати своє тіло, когнітивні функції та емоції. Ця свобода включає право використовувати або не використовувати методи та технології для продовження життя, збереження особистості за допомогою кріоніки, завантаження та інших засобів, а також вибирати подальші модифікації та вдосконалення» [12, с. 55]. Андерс Сендберг займає подібну позицію: «...я б розглядав морфологічну свободу як розширення права людини на своє тіло, не лише володіння собою, але й право модифікувати себе відповідно до своїх бажань» [13, с. 56]. Варто звернути увагу, що використання терміна «морфологічна свобода» передбачає право, а не необхідність вдосконалення як людського тіла, так і її когнітивних можливостей (хоча в суто фізикалістському тлумаченні це тотожні речі на різних рівнях опису). Таким чином, функціоналістський підхід лежить як в основі припущення можливостей модифікації тіла людини, так і в основі гіпотези про «завантаження свідомості». У контексті морфологічної свободи А. Сендберг вибудовує послідовний ланцюг цінностей у межах прав людини: право на життя – право на щастя – право на свободу, зокрема на вільне волевиявлення щодо власного тіла, отже, право його модифікувати. Сендберг проголошує морфологічну свободу негативною – «це право мати можливість робити певні речі, але саме по собі воно не означає, що інші морально зобов'язані підтримувати його здійснення» [13, с. 57]. Таким чином, не лише обґрунтовується легалізація тілесних змін у більш радикальний спосіб ніж, наприклад, вживання ліків чи хірургічне втручання з метою виправлення функціональності тіла, а й максимізується автономність таких дій. Однак, на нашу думку, Сендберг, як і багато інших трансгуманістів, не враховує ширший соціальний контекст практики дискурсивної влади (М. Фуко) тощо, а отже, неправильно розуміє справжні можливості реалізації індивідуальної свободи, які є значно вужчими й парадоксально залежними від влади, яка нерозривно пов'язана зі знанням.

Застосування функціоналізму виправдовується тим, що він, з одного боку, усуває проблеми біхевіоризму та теорії тотожності (*identity theory*), а з іншого – добре узгоджується з фізикалістським баченням, сучасною науковою картиною світу. У випадку з тілом, яке в межах трансгуманізму розглядається в механістичному дусі, функціоналізм виявляє себе як спосіб обґрунтування можливості його вдосконалення шляхом маніпуляції його

частинами. У випадку зі свідомістю – теоретично обґрунтовує можливість використання відмінних від людського мозку субстратів для реалізації тієї ж функції, тобто дає можливість обґрунтувати так звану множинну реалізацію.

Історично функціоналізм можна простежити ще в поглядах Томаса Гобса про «розум, який обчислює». Варто зазначити, що в популярних викладах функціоналізму проблему «тіло – розум» часто ілюструють через аналогію hardware-software (зокрема, в когнітивній науці, у Р. Курцвейла та частково у Д. Деннета, також про неї згадує Д. Сепетий [8, с. 67]). Хоч ця аналогія може виконувати евристичну функцію, вона є потенційно оманливою, оскільки створює термінологічну й онтологічну плутанину, якщо тлумачити її буквально. У межах строгого функціоналістського підходу software не є автономною або незалежною сутністю і не протиставляється hardware у дуалістичному сенсі, а позначає рівень функціонально-каузальної організації, що реалізується конкретними фізичними структурами мозку. Тому коректніше говорити не про протиставлення soft і hard, а про різні рівні опису тієї самої фізично реалізованої системи. Такий «дуалізм», на нашу думку, аж ніяк не сприяє ані правильному розумінню онтології свідомості, ані позбавленню від примар картезіанського театру. Щоб з'ясувати, яким чином теоретики трансгуманізму аргументують свої позиції, потрібно проаналізувати найбільш перспективні різновиди функціоналізму для реалізації трансгуманістичних проєктів. Адже функціоналістські підходи відрізняються між собою тим, як саме вони тлумачать функціональні ролі та які умови вважають достатніми для реалізації ментальних станів.

Досить широко використовуються функціоналізм машинних станів (machine state functionalism), ідейним натхненником якого був ранній Гіларі Патнем та який у трансгуманістичному середовищі підтримує Ганс Моравек, і обчислювальний функціоналізм (computational functionalism), що розвивується як більш сучасна версія функціоналізму машинних станів. Рей Курцвел використовує обчислювальний функціоналізм як основу для своєї теорії патернів, яка сумісна з припущенням, що ментальні стани тотожні функціонально обчислювальним процесам незалежно від матеріального носія. Ця позиція узгоджується з принципом множинної реалізації і тому відкриває теоретичний шлях до завантаження розуму.

Г. Моравек стверджує, що ізоморфізм [14] – одна з ключових вимог для функціоналізму, що має бути підкріплений структурно-функціональною відповідністю між відмінними носіями свідомості, на які можливе перенесення або емуляція. Вказівка на ізоморфізм мала б підсилити функціоналістську позицію Моравека, однак, на нашу думку, ключовим для можливості перенесення чи емуляції свідомості є відповідь на два запитання. Перше – на якому рівні організації фізичної структури має бути відтворено каузальні ролі (внутрішньоклітинна біохімія, синаптичні зв'язки чи лише внутрішня логіка нейронної структури)? Надзвичайно важливо уточнити, що це питання не має на меті поставити під сумнів сам функціоналізм, елементи критики якого ми згадували на початку статті, його мета – акцентувати увагу на двох аспектах: а) складності такого фізичного об'єкта, як нейрон; б) складності відтворення каузальних зв'язків, які є у реальних нейронів, що поєднані у великі мережі з метою відтворення функцій цієї системи. Для демонстрації цієї складності варто звернутися до основних проблем, які постають перед людиною під час створення найпростішої живої клітини штучним шляхом: потрібно створити мембрану з контрольованою проникністю, забезпечити синтез АТФ, створити структури, які підтримуватимуть базові шляхи синтезу та розпаду молекул, забезпечити гомеостаз, реплікацію, а також створити «інформаційну систему» для транскрипції та трансляції. І це лише мінімальний загальний опис необхідних умов для створення «живого». Друге ключове питання можна сформулювати

так: чи всі каузальні ролі, що є причиною ментальних станів, можуть бути фізично реалізовані на іншому матеріальному субстраті? Подібне питання знаходимо у Массімо Пігліуччі: «Наскільки сильні матеріальні обмеження на виробництво феномену свідомості? І відповідь така: Ми не знаємо, але навряд чи вони будуть слабкими» [15, с. 124]. Таким чином, як первинне припущення можна констатувати, що функціоналізм коректний та принципово здійснений на логічному рівні, оскільки послідовно й несуперечливо описує можливість різних фізичних структур створювати ідентичні каузальні зв'язки, однак може бути нездійсненим на фізичному рівні – практично (принаймні в окремих випадках)³.

Ганс Моравек переконаний, що каузально достатньою для свідомості є функціонально-обчислювальна організація, тож у перспективі немає жодних обмежень для заміни нейронів на штучні елементи. Тобто Моравек і більшість трансгуманістів займають позицію на логічному рівні функціоналізму. Цей підхід відрізняється від позиції біологічного натуралізму Джона Сірла [16], який вважає, що каузально достатньою є лише специфічна біологічна причинність, що породжує свідомість, як властивість мозку. Сірл наголошує, що критичною для свідомості є саме конкретна біологічна реалізація, тому ні перенесення свідомості, ні AGI (як свідомою системою) принципово неможливі. Зрештою, суперечку Моравека та Сірла можна розглядати лише на рівні умов достатності системи для реалізації конкретної функції – свідомості (логічний рівень), а не на рівні технологічної складності її реалізації (фізичний рівень). Адже жоден емпіричний експеримент не здатен розв'язати цю суперечку, оскільки «правильна» поведінка штучно сконструйованої системи для Моравека буде достатньою для визнання в неї свідомості, а для Сірла – практичним свідченням його теоретичних роздумів про «китайську кімнату».

Наша позиція полягає в тому, що оскільки функціоналізм на логічному рівні забезпечує принципову можливість реалізації свідомості на відмінних від біологічних субстратів носіях (множинної реалізації), проблема полягає у складності такої реалізації на фізичному рівні, а не в її принциповій неможливості. Сірл, натомість, не лише заперечує, що множинна реалізація на небіологічному субстраті є достатньою для феноменальної свідомості, а й обмежує її сферу застосування⁴, проголошуючи свідомість емерджентною властивістю специфічної біологічної організації мозку, включно з нейрохімічними та нейронними процесами. Тобто для Сірла вона можлива на логічному рівні, але не гарантує виникнення свідомості на інших матеріальних носіях. Як заперечення варто вказати на те, що можна послідовно мислити синтетичний матеріал, який виконуватиме роль клітинної мембрани не лише на рівні результату її роботи, а й на рівні каузальних зв'язків з усією системою, однак це не наближає нас до її практичної реалізації, проте не робить її принципово неможливою із часом. Зрештою, дослідження, пов'язані з синтезуванням клітин [17], активно проводяться, і, хоч, звісно, до успішної реалізації подібних проєктів потрібно пройти тривалий шлях, вони відкривають фантастичні перспективи для людства. Цю проблему також можна розглядати в іншій площині, яку пропонує Сірл, – у контексті еквівалентності реальних фізичних процесів і їх емуляцій, однак питання настільки обширне, що має бути предметом окремої розвідки.

Відповідь на питання, як можлива множинна реалізація (і, як наслідок, перенесення свідомості та AGI), як уже зазначалося, лежить у площині поняття, яке ми хочемо

³ Тут ідеться не про принципову неможливість, а саме про складність такої реалізації, оскільки довелося би, використовуючи термінологію Г. Моравека, створити відмінні від біологічних ізоморфні структури, які не просто відтворюють функцію, а відтворюють специфічний тип причинності, тотожний тому, який встановлений у мозку.

⁴ Для Дж. Сірла множинна реалізація принципово не застосовна до феноменальної свідомості.

впровадити в науковий обіг, – «роздільна здатність фізичного». Його можна означити як максимально прийнятний за масштабом рівень організації фізичної матерії, на якому можна відтворити специфічні каузальні зв'язки, що породжують свідомість. Формулювання «максимально прийнятний» використано тут для постановки питання: на якому саме рівні організації матерії не буде втрачено специфічну каузальність і водночас буде збережено найвищу технологічну ефективність реалізації? Чим вищий рівень (наприклад, повноцінні структурні патерни), тим більш оптимістичним здається її фізичне втілення.

Таким чином, можна структурувати проблемне поле, яке породжене трансгуманістичними проектами завантаження свідомості та морфологічної свободи: з одного боку, це проблеми, що пов'язані з функціоналістським розумінням свідомості, з іншого – проблеми, що пов'язані з коректним розуміннями тілесності і його ролі в розумінні процесів формування та відчуття самості. Кожну із цих груп проблем варто розглядати дихотомічно – через призму обґрунтування логічної можливості та через принципову можливість створення технології.

Список використаної літератури

1. More M. The Philosophy of Transhumanism. *The Transhumanist Reader* / ed. by M. More, N. Vita-More. Wiley. 2013. P. 3–17. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118555927>.
2. Гоц Л. Трансгуманізм у синхронно-діахронному вимірі культури: концептуалізація, типологія і періодизація. *Питання культурології*. 2022. № 39. С. 10–20. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.39.2022.256888>.
3. Гоц Л. Проблема ототожнення термінів «трансгуманізму» і «постгуманізм» та ступінь наукової розробленості теми в Україні. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2021. С. 186–188. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-15.10.2021.56>.
4. Гоц Л. Трансгуманізм не постгуманізм: експлікація актуальної семантики понять. *Питання культурології*. 2021. № 38. С. 54–64. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.245648>.
5. Горбатюк А. Концептуалізація феномена трансгуманізму в культурній антропології : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидат культурології). Київ, 2024. 202 с.
6. Лактіонова А. Сучасна філософія свідомості: методологічні «запити». *Філософська думка*. 2016. № 2. С. 39–47.
7. Синиця А. Прагматико-когнітивна інтерпретація сучасної аналітичної філософії : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук. Львів, 2018. 453 с.
8. Сепетий Д. Свідомість як суб'єктивність: таємниця Я. Книга 1. Зомбі, комп'ютери та Абсолютний Дух. 2-ге вид. Запоріжжя : Просвіта, 2017. 304 с.
9. Prisco G. Transcendent Engineering. *The Transhumanist Reader* / ed. by M. More, N. Vita-More. Wiley. 2013. P. 234–240. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118555927>.
10. Souza R. S. The Transhumanist conception of body: a critical analysis from a complex systems perspective. *Revista Natureza Humana*, São Paulo. 2020. Vol. 22, no. 1. P. 17–33.
11. Sanguinetti J. J. C. Trends in Philosophy of Mind and Philosophy of Neuroscience. *Psychiatry and Neuroscience*. Bridging the Divide. 2015. P. 23–37. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-17103-6>.
12. Various. Transhumanist Declaration (2012) / ed. by M. More, N. Vita-More. Wiley. 2013. P. 54–55. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118555927>.
13. Sandberg A. Morphological Freedom – Why We Not Just Want It, but Need It. *The Transhumanist Reader* / ed. by M. More, N. Vita-More. Wiley. 2013. P. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118555927>.

14. Moravec H. *Mind Children*. Harvard Univ Pr, 1990. URL: <https://archive.org/details/mindchildren00hans> (дата звернення: 22.01.2026).
15. Pigliucci M. *Mind Uploading: A Philosophical Counter-Analysis*. *Intelligence Unbound: The Future of Uploaded and Machine Minds*. Chichester, UK : Wiley-Blackwell, 2015. P. 119–130.
16. Searle J. R. *The Rediscovery of the Mind*. Bradford Books, 1992. 286 p.
17. Kurisu M., Katayama R., Sakuma Y. et al. Synthesising a minimal cell with artificial metabolic pathways. *Communications Chemistry*. 2023. Vol. 6, no. 56. DOI: <https://doi.org/10.1038/s42004-023-00856-y>.

IMPLEMENTATION OF TRANSHUMANIST PROJECTS: A CRITICAL ANALYSIS OF THE POTENTIAL OF FUNCTIONALISM

Ihor Rusnak

*Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
Faculty of Philology, Department of Philosophy and Cultural Studies,
Kotsiubynskoho str., 2, 58012, Chernivtsi, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-4513-9300>*

The article provides a critical analysis of the philosophical foundations of transhumanism, focusing on the functionalist justification of technological human enhancement. It examines the theoretical capacity of transhumanism to realize projects of morphological freedom and mind uploading that rely on the principle of multiple realizability. The relevance of the study is due to the conceptual gap between the optimistic programmatic claims of transhumanism and the criticism of functionalism advanced by its opponents. The research aims to analyze the principled possibility of these projects within the functionalist paradigm.

The study employs general scientific methods of analysis, synthesis, and abstraction; it introduces the concept of «resolution of the physical» to generalize problems related to the structural levels of its emergence. Within the framework of conceptual analysis, the distinctions between materialism, physicalism, and functionalism are clarified. Deficiencies in the definition of specific categories, such as «mind uploading,» are identified, and the critical dependence of transhumanist projects not only on such definitions but also on resolving significant philosophical problems related to identity, emulation, and the like is noted. Attention is also drawn to the problem of embodiment, since the vast majority of transhumanists reject the body as fundamentally crucial in light of their acceptance of the principle of multiple realizability. The works of G. Prisco, A. Sandberg, and H. Moravec, which are characterized by a functionalist approach to the realization of transhumanist projects, are analyzed and compared with J. Searle's critique, which, from the standpoint of biological naturalism, denies the possibility of realizing the mental on an arbitrary substrate. It is shown that projects associated with the principle of multiple realizability are conceptually dependent on functionalism, which defines mental states in terms of their causal role rather than their realization in a substrate, without thereby reducing to dualism. At the same time, it is noted that functionalism does not provide definitive answers regarding the technological feasibility of such projects, nor regarding the preservation of personal identity and phenomenal experience in non-biological systems. In conclusion, transhumanist projects are structured through the prism of the «functionalism-embodiment» problem, taking into account both their logical and practical possibilities.

Key words: mind uploading, causality, multiple realizability, morphological freedom, resolution of the physical, consciousness, transhumanism, functionalism.

Дата першого надходження статті до видання: 22.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026